

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม เพศ ระดับชั้นเรียน อาชีพบิดา อาชีพมารดา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถานภาพการสูบบุหรี่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของ โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2552 จำนวน 941 คน กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) จากนักเรียนทั้ง 3 ชั้นปี เครื่องมือที่ใช้การวิจัยเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม คือ .96 ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการทดสอบสมมติฐาน โดยการทดสอบที (t test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way analysis of variance) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของ (Scheffé post hoc comparison)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูล ได้ผลดังนี้

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์

สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ โดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติได้บ่อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับปฏิบัติได้บ่อยเช่นกัน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ ดังนี้ ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของการเกิดโรคจากการสูบบุหรี่ ด้านการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ด้านการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ รองลงมาคือ ด้านการปฏิเสธเพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ และที่มีจำนวนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการสื่อสารเพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่

1.1 ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของการเกิดโรคจากการสูบบุหรี่ พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของการเกิดโรคจากการสูบบุหรี่ เป็นรายชื่อ อยู่ในระดับปฏิบัติได้บ่อย 6 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ นักเรียนไม่สูบบุหรี่เพราะทราบว่าในบุหรี่มีสารที่ก่อให้เกิดโรคมะเร็ง นักเรียนไม่สูบบุหรี่เพราะทราบว่าการสูบบุหรี่ทำให้ผู้สูบเสียชีวิตก่อนวัยอันควร และนักเรียนไม่สูบบุหรี่เพราะทราบว่าการสูบบุหรี่เป็นสาเหตุทำให้เกิดโรคถุงลมโป่งพอง

1.2 ด้านการสื่อสารเพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ด้านการสื่อสารเพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ เป็นรายชื่ออยู่ในระดับปฏิบัติได้บ่อย 9 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ นักเรียนสามารถเข้ากลุ่มกับเพื่อน ๆ ได้ โดยไม่จำเป็นต้องสูบบุหรี่ นักเรียนมีปัญหาจะปรึกษาพ่อแม่ หรือผู้ปกครองเสมอ และนักเรียนใช้คำพูดปฏิเสธแทนการนิ่งเฉย

1.3 ด้านการปฏิเสธเพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ด้านการปฏิเสธเพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ เป็นรายชื่ออยู่ในระดับปฏิบัติได้บ่อย 10 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ เมื่อเพื่อน ๆ ชวนให้นักเรียนสูบบุหรี่นักเรียนสามารถปฏิเสธได้ทันที นักเรียนกล้าปฏิเสธเมื่อเพื่อนชวนไปเที่ยวผับ บาร์ สถานบันเทิงที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และนักเรียนกล้าปฏิเสธเมื่อถูกเพื่อนท้าทายให้ลองสูบบุหรี่ นักเรียนจะใช้วิธีเดินเลี่ยงไปที่อื่นเมื่อถูกเพื่อน ๆ เข้าใจให้สูบบุหรี่แทนการโต้ตอบ

1.4 ด้านการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ด้านการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ เป็นรายชื่ออยู่ในระดับปฏิบัติได้บ่อย 10 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ นักเรียนมีความตั้งใจแน่วแน่และจิตใจที่เข้มแข็งที่จะไม่สูบบุหรี่ นักเรียนไม่เคยคิดอยากลองสูบบุหรี่เมื่อเห็นพ่อ / เพื่อน และผู้อื่นสูบ และเมื่อนักเรียนได้กลิ่นควันบุหรี่สามารถควบคุมตนเองไม่ให้อยากลองสูบบุหรี่

1.5 ด้านการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ด้านการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เป็นรายชื่ออยู่ในระดับปฏิบัติได้บ่อย 9 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ เมื่อโรงเรียนมีการจัดทัศนศึกษานักเรียนมักจะเข้าร่วมเสมอ ๆ เพื่อเรียนรู้ประสบการณ์ นักเรียนใช้เวลาว่างในการออกกำลังกาย หรือเล่นดนตรี และเมื่อมีเวลาว่างนักเรียนจะช่วยเหลืองานในครอบครัวและชุมชนเสมอ

2. ผลการทดสอบสมมติฐานที่ว่า “นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศระดับชั้นเรียน อาชีพบิดา อาชีพมารดา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถานภาพการสูบบุหรี่ต่างกัน มีพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่แตกต่างกัน” ได้ผลดังนี้

2.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกัน มีพฤติกรรมกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน มีพฤติกรรมกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ในภาพรวมและด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของการเกิดโรคจากการสูบบุหรี่ ด้านการสื่อสารเพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ด้านการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ และด้านการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการปฏิเสธเพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ที่มีอาชีพบิดาต่างกัน มีพฤติกรรมกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ในภาพรวม และรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ที่มีอาชีพมารดาต่างกัน มีพฤติกรรมกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ในภาพรวม และรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีพฤติกรรมกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ในภาพรวม และรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.6 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ที่มีสถานภาพการสูบบุหรี่ต่างกัน มีพฤติกรรมกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ในภาพรวมและด้านการสื่อสารเพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่

ด้านการปฏิเสธเพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ด้านการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ด้านการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของการเกิดโรคจากการสูบบุหรี่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การอภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปฏิบัติได้บ่อย แสดงให้เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ในทุกด้านเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรณชนก จันทขุม (2549) ว่าที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีการดำเนินการเพื่อควบคุมการบริโภคยาสูบอย่างจริงจัง โดยความร่วมมือของหน่วยงานจากภาคีต่าง ๆ รวมไปถึงการออกกฎหมายพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบในปี พ.ศ. 2535 ซึ่งมีเนื้อหาควบคุมถึงการห้ามขายบุหรี่แก่เด็กที่อายุต่ำกว่า 18 ปี และห้ามบริษัทยาสูบโฆษณาใด ๆ ทั้งสิ้น เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กเข้าถึงบุหรี่ได้ง่าย ทั้งการสัมผัสโดยตรง ทางสื่อ และ พระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2548 ได้มีการพิมพ์ภาพคำเตือนบนซองบุหรี่ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งมาตรการที่สำคัญสำหรับการควบคุมการสูบบุหรี่เพราะเป็นการให้ข้อมูลถึงอันตรายจากการสูบบุหรี่แก่ประชาชนโดยตรงอย่างสม่ำเสมอคำเตือนนี้ถือว่าเป็นการให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภค

อย่างชัดเจนเนื่องจากข้อความคำเตือนมีขนาดใหญ่พอที่ผู้บริโภคมองเห็น ทั้งนี้ ข้อความคำเตือนจึงเป็นรูปแบบของฉลากคำเตือนที่มีประสิทธิภาพที่ดีที่สุด (ชูชัย สุภวงษ์, 2550, หน้า 67-68) รวมถึงผลการศึกษาของ วรรณา สاریยาชีวะ (2541) ได้ศึกษาและอธิบายเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานของหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน เช่น สถาบันควบคุมการบริโภคยาสูบ กรมการแพทย์ มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ และสื่อสารมวลชนประเภทต่าง ๆ ที่มีบทบาทในการรณรงค์ ได้มุ่งเน้นการดำเนินงานในด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับโทษพิษภัยของสารเสพติด โดยใช้เทคนิควิธีการในการขู่ให้กลัว เพื่อคนจะได้ไม่ไปใช้สารเสพติด ประกอบกับสื่อและเนื้อหาหลักที่ได้เผยแพร่สู่กลุ่มเป้าหมาย จึงสร้างภาพว่าสารเสพติดเป็นของน่ากลัวมีอันตรายร้ายแรง แต่สำหรับตัวบุคคลจะใช้วิธีลดความต้องการในการใช้สารเสพติด โดยเฉพาะในกลุ่มคนที่ไม่เคยใช้สารเสพติด เช่น เด็กและเยาวชนใน โรงเรียนจะใช้วิธีให้โรงเรียน หรือผู้ปกครองเป็นผู้ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพิษภัยของสารเสพติดเพื่อให้นักเรียนเกิดการรับรู้ที่ไม่ดีต่อสารเสพติดและสร้างภูมิคุ้มกัน ไม่ให้เด็กเข้าไปเกี่ยวข้องกับสารเสพติด และเมื่อนักเรียนได้รับความรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ อย่างทั่วถึง จึงส่งผลต่อแนวความคิด ความเชื่อ และค่านิยมที่มีต่อการสูบบุหรี่อยู่ในระดับที่ดี จึงทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ที่ดีด้วย (ปีทมาพร นพรัตน์, 2551) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์

สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของการเกิดโรคจากการสูบบุหรี่อยู่ในระดับปฏิบัติได้บ่อย โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ นักเรียนไม่สูบบุหรี่เพราะทราบว่าในบุหรี่มีสารที่ก่อให้เกิดโรคมะเร็ง นักเรียนไม่สูบบุหรี่เพราะทราบว่าการสูบบุหรี่ทำให้ผู้สูบเสียชีวิตก่อนวัยอันควร และนักเรียนไม่สูบบุหรี่เพราะทราบว่าการสูบบุหรี่เป็นสาเหตุทำให้เกิดโรคถุงลมโป่งพอง อาจจะเป็นเพราะว่านักเรียนมีความเชื่อด้านสุขภาพว่าถ้าแสดงพฤติกรรมสุขภาพอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อหลีกเลี่ยงจากการเป็นโรครักก็ก่อให้เกิดผลดีแก่ตัวนักเรียน โดยการช่วยลดโอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคหรือช่วยลดความรุนแรงของโรค ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Becker (อ้างถึงใน อารยา

หาอุปละ, 2547, หน้า 44) ที่กล่าวถึง แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ว่าเป็นพฤติกรรมของบุคคลในการที่จะปฏิบัติเพื่อการป้องกันโรค ซึ่งบุคคลจะต้องมีการรับรู้ต่อโอกาสเสี่ยงของการเป็นโรค รับรู้ต่อความรุนแรงของโรค ซึ่งการรับรู้นี้จะผลักดันให้บุคคลหลีกเลี่ยงจากภาวะคุกคามของโรค โดยการเลือกวิธีปฏิบัติที่คิดว่าเป็นทางออกที่ดีที่สุด ด้วยการเปรียบเทียบประโยชน์ที่จะได้รับจากการปฏิบัติกับผลเสียค่าใช้จ่ายหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น รวมไปถึงองค์ภคภาคีต่าง ๆ ได้รณรงค์ให้กลุ่มเยาวชนได้เห็นถึงอันตรายของ “บุหรี่” มากขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุพรรณิ ปานดา (2543) พบว่า หลังจากที่นักเรียนได้ศึกษาโปรแกรมสุขศึกษาเพื่อการเลิกบุหรี่ ทำให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ความรุนแรงของอันตรายจากการสูบบุหรี่ การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคจากการสูบบุหรี่ การปฏิบัติตัวในการเลิกบุหรี่อยู่ในระดับที่ดี

1.2'นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์

สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ด้านการสื่อสารเพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่อยู่ในระดับปฏิบัติได้บ่อย โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ นักเรียนสามารถเข้ากลุ่มกับเพื่อน ๆ ได้ โดยไม่จำเป็นต้องสูบบุหรี่ นักเรียนมีปัญหาวจะปรึกษา พ่อ แม่ หรือผู้ปกครองเสมอ และนักเรียนใช้คำพูดปฏิเสธแทนการนิ่งเฉย เป็นเพราะในปัจจุบันองค์กร หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการปรับทัศนคติและเร่งสร้างค่านิยม “คนรุ่นใหม่ไม่สูบบุหรี่” ให้แก่เยาวชน และการสื่อสารถือเป็นหัวใจสำคัญสำหรับกระบวนการในการดำเนินงานเพื่อการไม่สูบบุหรี่ เนื่องจากการสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจแก่กลุ่มเป้าหมาย และการปลูกฝังค่านิยมให้เด็กรุ่นใหม่เล็งเห็นความสำคัญของสถาบันครอบครัวเพราะครอบครัวเป็นสถาบันอันดับแรกและอันดับที่สำคัญที่สุดที่มีอิทธิพลต่อการสร้างค่านิยม ทั้งนี้เพราะครอบครัวเป็นหน่วยแรกที่อบรมสั่งสอนพฤติกรรมสังคมให้แก่คนตั้งแต่เกิด ถึงแม้เด็กจะเติบโตขึ้นก็ยังอาศัยอยู่กับครอบครัว และได้รับการอบรมจากครอบครัวจึงทำให้มีความผูกพันกับบิดา มารดา และสมาชิกในครอบครัว จึงทำให้นักเรียนเกิดความไว้วางใจบุคคลในครอบครัว สอดคล้องกับ ปัทมาพร นพรัตน์ (2551) ได้ศึกษาพบว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครอบครัวนั้นเป็นพฤติกรรมที่นักเรียน

กับบิดา มารดา ปฏิบัติต่อกันในด้านการอบรมเลี้ยงดู สั่งสอน เอาใจใส่ต่อการเรียนของนักเรียน การให้ความรักใกล้ชิดกับนักเรียน การให้คำปรึกษาแนะนำกับนักเรียน การรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน การให้กำลังใจ รวมถึง คุณณี สุทธิปรียาศรี, ชูเกียรติ วัฒนวงศ์เกษม, สุรีย์ จันทร โมลี, อรณูช ภาชนะ และวรพรรณ รุ่งศิริวงศ์ (2540) ได้ศึกษาการวิจัยประเมินผลการป้องกันการใช้สารเสพติดในนักเรียนระดับมัธยม พบว่า เมื่อนักเรียนมีปัญหาที่ปรึกษาสามารถมากที่สุด รองลงมาปรึกษาเพื่อน ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่า พฤติกรรมที่นักเรียนและเพื่อนปฏิบัติต่อกันเป็นพฤติกรรมความช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน ทั้งด้านการเรียนและเรื่องส่วนตัว การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ความห่วงใยใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน รวมไปถึงการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันในระหว่างกลุ่มเพื่อน

1.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์ศรีขอนแก่น

สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ด้านการปฏิเสธเพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่อยู่ในระดับปฏิบัติได้บ่อย โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ เมื่อเพื่อน ๆ ชวนให้นักเรียนสูบบุหรี่นักเรียนสามารถปฏิเสธได้ทันที นักเรียนกล้าปฏิเสธเมื่อเพื่อนชวนไปเที่ยวผับ บาร์ สถานบันเทิงที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และนักเรียนกล้าปฏิเสธเมื่อถูกเพื่อนท้าทายให้ลองสูบบุหรี่ นักเรียนจะใช้วิธีเดินเลี่ยงไปที่อื่นเมื่อถูกเพื่อน ๆ เช้าชี้ให้สูบบุหรี่แทนการโต้ตอบ อาจจะเป็นเพราะนักเรียนมีการปฏิบัติตนเพื่อการป้องกันตนเองให้หลุดพ้นจากสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการเข้าไปเกี่ยวข้องกับบุหรี่ได้อย่างปลอดภัย และถือว่าเป็นสิทธิส่วนบุคคลในการป้องกันตนเอง ดังนั้นทักษะการปฏิเสธถือเป็นทักษะที่สำคัญในการสร้างสัมพันธภาพ สื่อสารความสามารถในการปฏิเสธเมื่อถูกชักชวน และหาทางออกเมื่อถูกชี้ เช่น การปฏิเสธการชักชวนให้สูบบุหรี่จากเพื่อนหรือบุคคลอื่น และการหลีกเลี่ยงการคบเพื่อนที่เสี่ยงต่อการนำไปสูบบุหรี่ เช่น ไม่ไปเที่ยวสถานบันเทิงยามค่ำคืน ไม่เข้าไปในแหล่งมั่วสุมกับเพื่อนหรือแหล่งซื้อขายยาเสพติด เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ภัทภร รัตนวงศ์เจริญ (2547) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยการพัฒนาทักษะชีวิตที่มีต่อพฤติกรรมป้องกันการเสพยาบ้า

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรม

สุขศึกษาโดยการพัฒนาทักษะชีวิตที่มีต่อพฤติกรรมป้องกันการเสพยาบ้ามีความตระหนักในตนเองเกี่ยวกับการป้องกันการเสพยาบ้าทักษะการปฏิเสธโดยไม่เสียสัมพันธภาพ ดีกว่าก่อนได้รับโปรแกรมสุขศึกษา และวรรณรัตน์ แก้วมงคล (2543) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมเสริมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่าภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิเสธโดยไม่เสียสัมพันธภาพสูงกว่าก่อนการทดลอง รวมถึงการศึกษาของพัชรี มีชำนาญ (2547) ศึกษาประสิทธิผลโปรแกรมสุขศึกษาในการประยุกต์ทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสีกัน กรุงเทพมหานคร พบว่า ภายหลังจากทดลองกลุ่มทดลองมีทักษะการปฏิเสธเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ในระดับที่ถูกต้องและสูงกว่าก่อนทดลอง

1.4 ด้านการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์ศรีอยุธยา สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ด้านการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ เป็นรายชื่ออยู่ในระดับปฏิบัติได้บ่อย 10 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ นักเรียนมีความตั้งใจแน่วแน่และจิตใจที่เข้มแข็งที่จะไม่สูบบุหรี่ นักเรียนไม่เคยคิดอยากลองสูบบุหรี่เมื่อเห็นพ่อ / เพื่อน และผู้อื่นสูบ และเมื่อนักเรียนได้กลิ่นควันบุหรี่สามารถควบคุมตนเองไม่ให้อยากลองสูบบุหรี่ อาจเป็นเพราะเมื่อนักเรียนได้รับความรัก ความเข้าใจ ความเอาใจใส่ ความห่วงใย และความใกล้ชิดสนิทสนมจากบิดา มารดา ย่อมทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้รูปแบบการดำรงชีวิตที่เหมาะสม ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถตัดสินใจด้วยเหตุและผลในการเผชิญกับสถานการณ์ที่ไม่เหมาะสม หลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดีหรือทำให้ตนเองได้รับความเสียหายจากผลแห่งการกระทำ ทั้งนี้เมื่อนักเรียนมีความเชื่อเกี่ยวกับตนเองสูง รู้ความต้องการของตนเอง รู้นิสัยใจคอ ข้อดี ข้อบกพร่องของตนก็จะทำให้นั่นคงในความคิดนั้นอย่างมาก

ทั้งนี้การควบคุมตนเองเป็นสิ่งสำคัญเพราะไม่มีใครจะควบคุมหรือช่วยกำหนดทิศทางการตัดสินใจของได้ตลอด ซึ่งการที่นักเรียนรู้จักควบคุมตนเองว่าควรจะทำหรือไม่กระทำสิ่งใดได้จะช่วยให้นักเรียนได้รับผลกรรมดี (วริศรา เพียงสุข, 2540) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นญา ปิณฑอง (2549) ที่พบว่า ปัจจัยที่ทำให้มีความตั้งใจที่จะกระทำดีคือมีการมุ่งอนาคตควบคุมตนมาก และมีความเชื่ออำนาจในตนมาก และสอดคล้องกับการศึกษาของ ตระกูลไทย ฉายเมี้ยน (2539) พบว่านักเรียนที่มีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติตนก็จะมี ความตั้งใจในการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันตนเองจากสารเสพติดในทางที่เหมาะสม เป็นข้อบ่งชี้ว่าการควบคุมตนเองเป็นความสามารถที่จะละเว้นการกระทำบางชนิด หรือเป็นความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมที่ต้องใช้ความอดทน และการคิดตัดสินใจอย่างมีเหตุผล เพื่อให้ได้รับผลดีตามที่ตนต้องการ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ รุจิรัต แก้วกลางเมือง (2547) พบว่าภายหลังที่มีกิจกรรมของไตรภาคีการมีส่วนร่วมต้านภัยสารเสพติด นักเรียนรู้จักควบคุมตนเองให้ห่างจากสารเสพติดเพิ่มขึ้น มีความมั่นใจในตนเองและกล้าเผชิญความจริงปฏิเสธสิ่งผิดได้ด้วยตนเอง

1.5 ด้านการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ด้านการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เป็นรายชื่ออยู่ในระดับปฏิบัติได้บ่อย 9 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ เมื่อโรงเรียนมีการจัดทัศนศึกษานักเรียนมักจะเข้าร่วมเสมอ ๆ เพื่อเรียนรู้ประสบการณ์ นักเรียนใช้เวลาว่างในการออกกำลังกาย หรือเล่นดนตรี และเมื่อมีเวลาว่างนักเรียนจะช่วยเหลืองานในครอบครัวและชุมชนเสมอ อาจเป็นเพราะทางโรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียนเล่นกีฬา ออกกำลังกาย ส่งเสริมให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รวมทั้งให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการสูบบุหรี่ เช่น การจัดทัศนศึกษานั้นเป็นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อแสวงหาประสบการณ์ตรงจากแหล่งความรู้ที่มีอยู่จริง ทั้งยังเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาสติปัญญาตลอดจนทักษะทางสังคมอันจะทำให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจเรื่องเรียนอย่างลึกซึ้ง รวมถึงทำให้นักเรียนได้ฝึกฝนด้านทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อ

ป้องกันและแก้ไขปัญหา เสริมสร้างศักยภาพทางการเรียนรู้ให้เข้มแข็ง ซึ่ง Blount and Klausmeir (อ้างถึงใน อิทธิเดช น้อยไม้, 2547, หน้า 2) กล่าวว่าการจัดทัศนศึกษาเป็นกิจกรรมการศึกษาหาความรู้ที่เป็นประสบการณ์ตรง (direct Experience) ที่ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์อันทรงคุณค่าให้เกิดขึ้นให้กับนักเรียน ทั้งยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน นอกจากนี้การจัดทัศนศึกษาเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงบนโลก อันเป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ตรงให้แก่ นักเรียน อีกทั้งยังปลูกฝังค่านิยม และทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่พบเห็นได้อีกด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ ชนกนาถ วงษ์บุรณาวาทย์ (2549) พบว่า การทัศนศึกษาของนักเรียนทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ ทำให้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องและมีความสุขเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับความคิดและทักษะทางสังคมผ่านกิจกรรมกลุ่ม อีกทั้งยังทำให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง

2. ผลการทดสอบสมมติฐานที่ว่า “นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศ อาชีพบิดา อาชีพมารดา ระดับชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถานภาพการสูบบุหรี่ ต่างกันมีพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่แตกต่างกัน” สามารถอภิปรายผลการทดสอบสมมติฐานได้ดังนี้

2.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร เพศชายและเพศหญิง มีพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพปัญหาสารเสพติดที่มีการแพร่ระบาดอย่างมากในปัจจุบันและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการจัดโครงการอบรมการให้ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับสารเสพติด ทั้งในและนอกสถานศึกษา ทำให้นักเรียนเพศหญิงได้เห็นถึงความสำคัญถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากบุหรี่มากกว่าเพศชาย นอกจากนี้ในปัจจุบันนักเรียนเพศหญิงหันมาให้ความสำคัญเรื่องสุขภาพมากขึ้น และสามารถควบคุมตนเองให้หลุดพ้นจากการสูบบุหรี่ได้ดีกว่านักเรียนเพศชาย มีจิตสำนึกที่ดีงาม ซึ่งสอดคล้องกับ ญัฐนี จันทรก้อน (2544)

พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีเพศต่างกันมีพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่แตกต่างกัน

2.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์ศรีอยุธยา สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน มีพฤติกรรม การหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ในภาพรวม และด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของ การเกิดโรจากาการสูบบุหรี่ ด้านการสื่อสารเพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ด้านการควบคุม ตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ รวมถึงด้านการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์เพื่อ หลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ การศึกษาของ ปยารี พิริยะอุดมพร (2543) พบว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มี ระดับชั้นต่างกัน มีพฤติกรรมการป้องกันเสพติดยาบ้าไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ผู้วิจัย มีความเห็นว่าการที่ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจอธิบายได้ว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นคือ นักเรียนที่ศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 2 มัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งอยู่ ในช่วงของวัยรุ่นตอนต้นอยู่ในวัยเดียวกันจะมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการทาง ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญาใกล้เคียงกัน รวมถึงในด้าน การทำกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดของแต่ละโรงเรียนก็สนับสนุนให้นักเรียน ทุกระดับชั้นได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม การที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้เข้าร่วม กิจกรรมเหมือนกัน อาจส่งผลต่อการเรียนรู้การหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ในด้านการรับรู้ โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของการเกิดโรจากาการสูบบุหรี่ ด้านการสื่อสารเพื่อ หลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ด้านการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ และด้านการใช้ เวลาว่างให้เกิดประโยชน์เพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ไม่แตกต่างกัน และ จิตรา ธนสารเสถี (2541) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสาร ความรู้ ทักษะคติ และทักษะการปฏิเสธสิ่งเสพติดของ นักเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ระดับชั้นเรียนที่แตกต่างกันมี ทักษะคติการต่อการป้องกันสิ่งเสพติดไม่แตกต่างกัน ซึ่งอธิบายได้ว่า นักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 15-17 ปี ซึ่งอยู่ในวัยใกล้เคียงกันจึงมี ความสามารถทางการคิด การปฏิบัติที่ใกล้เคียงกัน ดังนั้นจึงพบว่าระดับชั้นเรียนไม่มีความแตกต่างกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ส่วนด้านการปฏิเสธเพื่อ

หลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จรรยา ลากศิริอนันต์กุล (2543) พบว่า หลังจากที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้รับการทดลองการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพติดผ่านชุมชนนักเรียน ทำให้นักเรียนมีทักษะการปฏิเสธและต่อรองในทางที่ดีขึ้น รวมถึงการศึกษาของ วรรณชนก จันทชุม (2549) พบว่าหลังจากที่นักเรียนได้เข้าร่วมกระบวนการการมีส่วนร่วมในศึกษาการพัฒนากลวิธีในการป้องกันการสูบบุหรี่แล้วทำให้นักเรียนมีทักษะในการตัดสินใจและทักษะการปฏิเสธเพิ่มขึ้น

2.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ที่มีอาชีพบิดาต่างกัน มีพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ในภาพรวม และรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนส่วนใหญ่จะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ที่โรงเรียนมากกว่าอยู่บ้าน ประกอบกับโรงเรียนมีการปลูกฝังให้เกิดความรู้จากการสอนในเรื่องยาเสพติดซึ่งเป็นนโยบายการป้องกันสารเสพติดของรัฐบาล และกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักเรียนได้ร่วมกันทำ ประกอบกับโรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีแผนกแนะแนวคอยให้คำปรึกษาเอาใจใส่ต่อสถานการณ์การระบาดของบุหรี่ ครูเอาใจใส่และสอดส่องดูแลพฤติกรรมนักเรียน เพื่อนในวัยเดียวกันก็มีส่วนสำคัญคือ สามารถเข้าใจปัญหาและเปลี่ยนประสบการณ์และให้คำแนะนำได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้นักเรียนที่มีบิดาอาชีพต่างกันมีพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ไม่แตกต่างกัน

2.4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ที่มีอาชีพมารดาต่างกัน มีพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ในภาพรวม และรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ปัจจุบันเป็นสังคมของยุคข้อมูลข่าวสารทุก ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการรณรงค์และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่ โดยสื่อเป็นสิ่งสำคัญในการเผยแพร่ข่าวสาร ซึ่งให้เห็นโทษและอันตรายจากการสูบบุหรี่ว่ามีผลต่อการทำลายอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกาย จึงทำให้นักเรียนรับรู้ถึงอันตรายจากการสูบบุหรี่

ว่าสูบเข้าไปแล้วจะมีผลร้ายแรงต่อร่างกาย ถึงขั้นเป็นอันตรายต่อชีวิตได้ ส่งผลให้นักเรียนเกิดความกลัวประกอบกับปัจจุบันการรับข้อมูลข่าวสารมีหลายแบบรวดเร็วและทันเหตุการณ์ นักเรียนจึงได้รับความรู้เกี่ยวกับบุหรี่มากขึ้นได้ด้วยตัวเอง (ประภาศรี ทรัพย์ชนสมบุรณ์, 2546) ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้นักเรียนที่มีมารดาอาชีพต่างกันมีพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ไม่แตกต่างกัน

2.5 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ในภาพรวม และรายด้านทุกด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยนักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่า 3 จะมีพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ดีกว่ากลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า 2 ซึ่งอธิบายได้ว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี มักจะมีเพื่อนในกลุ่มที่มีผลการเรียนดีด้วยกันและมักจะมีพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ดีเหมือนกัน แสดงถึงความตั้งใจในการเรียน มีความสนใจใฝ่หาที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ การที่มีผลการเรียนดี ย่อมส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง มีความภาคภูมิใจในตนเอง และสามารถควบคุมตนเองได้ (ณัฐฉิณี จันทร์ก้อน, 2544) และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีมักจะมีทักษะการเลือกและตัดสินใจในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ที่เหมาะสมซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ได้ดี (วรรณสา ธิชาชีวะ, 2541) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ จิตรภูยาบิน เอี่ยมอ้อย (2549) ที่พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีพฤติกรรมควบคุมตนเองไม่ให้เกิดเกี่ยวข้องกับอบายมุขแตกต่างกัน และ สอดคล้องกับ ปิยาพัทธ์ อารีญาติ (2549) ที่ศึกษาพฤติกรรมป้องกันตนเองจากการเสพยาบ้าของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย พบว่า นักเรียนที่มีผลการสัมฤทธิ์ต่างกันมีพฤติกรรมป้องกันตนเองจากการเสพยาบ้าแตกต่างกัน รวมถึงผลการศึกษาของ วรพจน์ สมานมิตร (2546) ได้ศึกษาทักษะทางสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดเพชรบุรี พบว่านักเรียนชายที่มีระดับชั้นเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันมีพฤติกรรมป้องกันตนเองจากยาเสพติดแตกต่างกัน ทั้งนี้อธิบายได้ว่า

ผลการเรียนจะแสดงถึงระดับสติปัญญาของนักเรียน นักเรียนที่มีผลการเรียนดีเกิดจากการใช้เวลาว่างในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และทบทวนบทเรียน สามารถนำความรู้ต่าง ๆ จากการเรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์จึงทำให้มีพฤติกรรมที่ไม่เสี่ยงต่อการสูบบุหรี่ ส่วนนักเรียนที่มีผลการเรียนไม่ดีอาจจะขาดความมั่นใจในตนเองจึงอาจจะถูกชักจูงไปในทางที่ผิดได้ง่ายโดยเฉพาะการสูบบุหรี่และสิ่งเสพติดอื่น ๆ

2.6 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ที่มีสถานภาพการสูบบุหรี่ต่างกัน มีพฤติกรรม การหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ในภาพรวม และด้านการสื่อสารเพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ด้านการปฏิเสธเพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ด้านการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยง การสูบบุหรี่ ด้านการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เพื่อหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนที่มีสถานภาพการสูบบุหรี่ ทั้งทั้งที่เคยอยากสูบบุหรี่และไม่เคยคิดอยากสูบบุหรี่ต่างก็อยู่ในช่วงวัยรุ่นซึ่งมีวุฒิภาวะ ใกล้เคียงกันจึงมีความเห็นที่คล้ายคลึงกัน ต่างก็ได้กำหนดเป้าหมายหรือการควบคุม พฤติกรรมในการป้องกันตนเองให้หลุดพ้นจากการสูบบุหรี่ ซึ่งดูจากการตอบคำถามใน รายชื่อพบว่าส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงที่ปฏิบัติได้บ่อย อาจเนื่องมาจาก- ได้รับความอบรมสั่งสอนให้เรียนรู้ที่จะประพฤติอยู่ในกรอบที่ติงามอีกทั้งโรงเรียนได้จัด สภาพแวดล้อมและกิจกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะ ในการป้องกันตนเองจากการสูบบุหรี่ จึงส่งผลให้นักเรียนที่สูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่จึงมี พฤติกรรมหลีกเลี่ยงไม่แตกต่างกัน

ส่วนด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของการเกิดโรคจาก- การสูบบุหรี่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตาม สมมุติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งกลุ่มที่ไม่เคยคิดอยากสูบบุหรี่จะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยง การสูบบุหรี่ดีกว่ากลุ่มที่สูบบุหรี่ ซึ่งอธิบายได้ว่ากลุ่มที่ไม่เคยคิดอยากสูบบุหรี่ได้เห็น ถึงความสำคัญถึงอันตรายที่จะเกิดจากการสูบบุหรี่มากกว่ากลุ่มที่เคยคิดอยากสูบบุหรี่ อาจจะเนื่องมาจากปัจจุบันมีการเผยแพร่ข่าวสารที่เป็นอันตรายจากการสูบบุหรี่เป็น

จำนวนมากกว่าที่มีความตระหนักในโทษและพิษภัยของสิ่งต่าง ๆ มากกว่านักเรียนที่สูบบุหรี่

ข้อเสนอแนะ

จากผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 2 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลของการวิจัย และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลของการวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่า เพศหญิงมีพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่สูงกว่าเพศชาย ดังนั้นครอบครัวควรจะให้ความเอาใจใส่ ให้ความอบอุ่น ให้ความมั่นคงทางจิตใจ มีการสื่อสารให้คำแนะนำในการดำเนินชีวิตให้กับลูกชายเพิ่มมากขึ้น โดยไม่คิดว่าเพศชายสามารถดูแลตนเองได้ ไม่จำเป็นต้องควบคุมมาก หรือไม่สนใจในการดำเนินชีวิตประจำวันของลูกชายเท่าที่ควร อาจทำให้เกิดช่องว่างของความสัมพันธ์ที่ดี รวมถึงทางโรงเรียนควรให้ความเอาใจใส่ สอดส่องดูแลพฤติกรรมรวมกลุ่มที่อาจจะเสี่ยงต่อการประพฤติตนไปทิศทางที่ไม่ถูกต้องหรือเหมาะสม

2. จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนต่างกันมีพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ด้านการปฏิเสธแตกต่างกัน ดังนั้น โรงเรียนควรมีการสอนทักษะโดยทั่วไปที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน โดยจัดโปรแกรมทักษะชีวิตเพื่อศึกษาส่งเสริมสุขภาพจิตและการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี ซึ่งการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นนั้น เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง หรือการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจะเป็นการสร้างทักษะชีวิตที่เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ คือ ความคิดสร้างสรรค์และความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ โดยเฉพาะทักษะปฏิเสธโดยไม่เสียดัมพันสภาพที่สอนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนเห็นจริง

3. จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3.00-4.00 มีพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่สูงกว่าระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2.00-2.99 และระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 1.00-1.99 ทั้งนี้พฤติกรรมเบี่ยงเบนของวัยรุ่นบางคนก็มีสาเหตุมาจากการไม่ประสบความสำเร็จทางด้านการเรียน ทำให้มองตนเองเป็นในทางลบ ซึ่งการที่นักเรียนมีผลการเรียนต่ำอาจส่งผลต่อการรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของการเกิดโรคต่ำ เป็นเพราะยังไม่ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสุขภาพของตนเองคิดว่าโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่นั้นเป็นเรื่องที่ไกลตัว รวมไปถึงนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำนั้นยังขาดทักษะชีวิตในด้านการสื่อสารและการปฏิเสธ รวมไปถึงการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่เหมาะสม ทั้งนี้จึงต้องมีการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันพฤติกรรมสูบบุหรี่ให้กับนักเรียน โดยสามารถนำเอากลับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้นจึงควรมีมาตรการในการป้องกันไม่ใช้วัยรุ่นเริ่มลองสูบบุหรี่ โดยใช้แนวคิดทักษะชีวิต เป็นนวัตกรรมหนึ่งในการพัฒนานักเรียนให้รู้จัก “คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้” โดยแหล่งที่มาของทักษะชีวิตของนักเรียนอาจจำแนกเป็น 3 แหล่งใหญ่ๆ ดังนี้

1. ครอบครัว ได้จากการใช้ชีวิตประจำวันร่วมกับกลุ่มบุคคลในครอบครัว และได้รับการถ่ายทอดมาจากการฟังนิทาน นิยาย ที่ผู้ใหญ่เล่าให้ฟัง ได้แบบอย่างจากการสนทนา ได้จากการช่วยทำงาน เช่น ทำงานบ้าน ดูแลสัตว์เลี้ยง และเลี้ยงน้อง

2. ชุมชน ได้จากการร่วมกิจกรรมในชุมชนความคิดและแบบอย่างจากการปฏิบัติของผู้ใหญ่บ้านในชุมชน และดูแบบอย่างจากการละเล่นพื้นเมือง เกม งานประเพณี การเล่นกับเพื่อน ๆ พบปะสนทนากับบุคคลต่างกลุ่มต่างวัย โดยที่ไม่มีภาวะกดดัน

3. โรงเรียน ได้จากการฝึกอบรมจากกระบวนการเรียนการสอนทั้งในและนอกหลักสูตร โดยเฉพาะที่มีการสอดแทรกในวรรณคดี นิทาน บทเรียนวิชาการภาษา การแนะนำ กิจกรรมเสริมหลักสูตร และการอบรมบ่มนิสัย

4. จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ไม่เคยคิดอยากสูบบุหรี่มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่สูงกว่านักเรียนเคยคิดอยากสูบบุหรี่ในด้านการรับรู้โอกาส

เสี่ยงและความรุนแรงของการเกิดโรค ดังนั้นครอบครัวควรส่งเสริมและกระตุ้นให้นักเรียนมีความเข้าใจในความเชื่อเรื่องปัญหาสุขภาพที่เกิดจากการสูบบุหรี่ที่ถูกต้อง และโรงเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการดูแลสุขภาพของตนเองให้ถูกต้องเช่น การจัดบอร์ด ป้ายนิเทศ รวมถึงการเชิญวิทยากรที่สังกัดหน่วยงานสาธารณสุขมาให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพเป็นระยะ ๆ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ในกลุ่มตัวอย่างระดับต่าง ๆ เช่น ระดับอุดมศึกษา ทั้งในสถานศึกษาของรัฐบาลและเอกชนในพื้นที่จังหวัดเดียวกันกับคนละจังหวัด และในระดับเขตการศึกษากับระดับภาค เพื่อศึกษาว่านักเรียนมีพฤติกรรมกรรมการหลีกเลี่ยงอยู่ในระดับใดเพื่อที่จะได้นำผลที่ได้มาหาวิธีการปรับปรุงเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ที่ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป
2. ในการศึกษาพฤติกรรมกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ของนักเรียนครั้งต่อไปอาจมีการศึกษาในรูปแบบของงานวิจัยเชิงคุณภาพ
3. ในการวิจัยครั้งต่อไปการเก็บข้อมูลพฤติกรรมกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ของนักเรียนอาจใช้การสัมภาษณ์มาประกอบเป็นข้อมูลเพื่อให้ข้อมูลของพฤติกรรมกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ตรงกับความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น